“Килешенде”
МБ җитәкчесе
_____Г.Г.Фатхуллина
Беркетмә №_______
“_25_” _01_2021 нче ел

“Килешенде”
Милли мәгариф буенча
директор урынбасары:
__________Р.К.Тагирова
“_25_” _01_2021 нче ел

“Раслыйм”
“П.А. Полушкин исемендәге
101 нче мәктәп” директоры
_________Т.Н.Петрова
Приказ № ________
“_28_” _08_2021 нче ел

Казан шәһәре Совет районы “П.А.Полушкин исемендәге 101 нче урта гомуми белем мәктәбе – мәгариф үзәге”

муниципаль бюджет белем бирү учреждениесе

Аткулова Айзирәк Исрафил кызы,

татар теле һәм әдәбияты укытучысы

“Мин татарча сөйләшәм”

Татар теле буенча дәрестән тыш эшчәнлек өчен төзелгән программа

7 нче сыйныф

Педсовет утырышында
каралды
Беркетмә №__1__
“_25_” _08_2021 нчы ел

Аңлатма язуы

8нче сыйныф өчен дәрестән тыш эш программасы татар халык авыз иҗаты төрләрен,аларның яшь үзенчәлегенә туры килерлек үрнәкләрен үз эченә ала. Бу темалар рус телле балаларның телне үзләштерү дәрәҗәсенә туры килерлек итеп, метапредмет бәйләнешләрне, уку процессындагы логик эзлеклелекне искә алып сайланган һәм сәгатьләргә бүленгән.

Халык авыз иҗаты баланы сәнгать дөньясына җәлеп итү, халыкның традицияләре белән таныштыру өчен иң кулай материал булып кына калмый, образлы фикерләү үстерү, эстетик кыйммәтләргә уңай караш тудыруда да зур ярдәм итә. Туган халкы авыз иҗаты әсәрләре баланы бишектән алып озатып килсә, күрше халык иҗаты үрнәкләре аңа дөньяны танып белергә ,толерант шәхес булып формалашырга зур ярдәм итә.

Белем бирү процессын халыкның күпьеллык традицияләренә нигезләнеп кору бүгенге көндә иң актуаль мәсьәләләрдән санала,чөнки халык җырлары, әкиятләре, уеннары, мәкаль һәм әйтемнәре баланың рухи-эстетик үсешендә төп рольне уйный , тормышны аңлауда һәм аңа яраклашуда зур ярдәм итә.

Программаның максаты: халык авыз иҗаты әсәрләре үрнәкләрен өйрәнеп, укучыларның интеллект дәрәҗәсен үстерү, тормышка яраклашкан (социальләшкән) шәхес тәрбияләү.

Программаны тормышка ашыру барышында төркемдә һәм күмәк эшләү формалары кулланыла. Бу формалар аралашу сәләтен үстерү өчен файдалы. Бу максатка бәйле рәвештә түбәндәге бурычлар куелды:

- татар халык авыз иҗаты тарихы, жанрлары, халыкның милли киемнәре белән танышу

- халык традицияләренә, костюмына, милли мирасына кызыксыну хисләре, хөрмәт уяту

- татар халкына тирән мәхәббәт тәрбияләү.

Әлеге программа түбәндәге универсаль уку гамәлләрен (УУГ) тормышка ашыруны күз алдында тота:

Шәхси УУГ баланың тормыш кыйммәтләрен, әхлакый һәм мораль нормаларны аңлавын

һәм кабул итүен, аның әйләнә-тирәсендәге барлык нәрсәгә шәхси карашы формалашуны аңлауга юнәлгән.

Регулятив УУГ танып-белү процессы белән идарә итәргә булыша. Алар гыйлем туплау мәсьәләсен кабул итү күнекмәсен, билгеле бер эшчәнлекне оештыруны планлаштыру, тикшерү, үзгәрешләр кертүне, үтәлгән эшнең уңышлылыгына бәя бирүне үз эченә ала.

Танып-белү УУГ тиешле мәгълүматны эзләү һәм анализлауны, хәл итү ысулларын һәм алымнарын модельләштерүне һәм куллануны тәэмин итә.

Коммуникатив УУГ хезмәттәшлекне оештыруга һәм гамәлгә ашыруга юнәлтелгән. Ул партнерны тыңлый һәм аңлый белүдән, мәгълүматны тулы һәм төгәл кабул итә һәм тапшыра, үзеңнең эш-хәрәкәтеңне партнер эш-хәрәкәте белән чагыштыра белүне үз эченә ала.

Көтелгән нәтиҗәләр:

- халык акылы, тормыш яме, яшәү көче чыганагы булган халык авыз иҗаты турында мәгълүматлы булу

- әсәрләрнең жанрын аера белү

- киемнәрдә,бәйрәмнәрдә,аш – су өлкәсендә атар милли үзенчәлеген билгеләү

- әкият, легендаларның эчтәлеген сөйли белү

- халык җырларын, биюләре элементларын белү

- сөйләмдә мәкаль-әйтемнәр кулланырга өйрәнү

- халык уеннарын өйрәнү

- татар телендә кечкенә әсәрләрне сәхнәләштерү

- төркемдә партнер белән эшли белү

- баланың үз эшенә билге куя белүе

Эш барышында 8-9нчы сыйныф балаларының яшь үзенчәлекләренә туры килә торган төрләргә зуррак урын бирү күздә тотыла. Бу – уеннар , җырлар, милли кием элементлары белән танышу, рәсемнәрен ясау, табышмаклар өйрәнү, иҗат итү.

Эш программасы атнага1 сәгать исәбеннән төзелгән, барлыгы 34 сәгатькә исәпләнгән

Дәрестән тыш эшчәнлек курсының эчтәлеге : 7 енче сыйныфлар

Тәртип номеры	**Дәрестән тыш эшчәнлек курсының эчтәлеге**	**Сәгатьләр саны.**
1.	Кереш дәрес. Татар халык иҗатының байлыгына,күптөрлелегенә басым ясау.Татар халык иҗатының төрләре белән таныштыру.	1сәг.
2.	Татар халык иҗатының башка халык иҗатларыннан аермасы.	1 сәг.
3.	Такмаклар.Такмакларның бик борынгы иҗат төре икәнлеген аңлату.Такмакларның төрләре һәм аларның куллану ешлыгы.	1сәг.
4.	Бию такмаклары.	1 сәг.
5.	Табышмаклар.Табышмакларның төрләре,аларның бик борынгы жанр булуын ассызыклау.Төрле табышмакларга җаваплар табу.	1сәг.
6.	Укучылар иҗат иткән табышмаклар.	1сәг.
7.	Табышмаклар кичәсе.	1 сәг.
8.	Табышмаклар кергән китапчык ясау.	1 сәг.

9.	Санамышлар.Санамышлар,аларның төрләре,куллану ешлыгы.Балаларның иң яраткан санамышлары.	1сәг.
	Санамышлар кергән китапчыклар ясау.	1 сәг.
10.	Тизәйткечләр.Тизәйткечләрнең төрләре,аларны кайсы очракларда кулланырга мөмкинлеген аңлату.Балаларның иң яраткан тизәйткечләрен туплау.	1сәг.
11.	Балаларның иң яраткан тизәйткечләрен туплау.	1 сәг.
12.	Мәкаль һәм әйтемнәр.Мәкаль һәм әйтемнәрнең аерымлыклы яклары,аларны куллану ешлыгы.	1сәг.
13.	Кечкенә китапчыклар ясау.	1 сәг.
14.	Татар халык уеннары.Уеннарның төрләре,куллану ешлыгы.Уеннарның мәгънәләре.	1сәг.
15.	Укучыларның яраткан уеннары.	1 сәг.
16.	Татар халык җырлары. Җыр һәм көйнең бергәлеге,татар халык җырларының күплеге һәм кулланылыш ешлыгы.	1сәг.
17.	Татар халык җырларының үзенчәлекләре.	1 сәг.
18.	Бишек җыры.	1 сәг.
19.	Шаян җырлар.	1 сәг.
20.	Әкият жанры. Әкиятләрнең килеп чыгышы,аның төрләре.Балалар яраткан әкиятләр.Кайбер әкиятләрне сәхнәләштереп карау.	1сәг.
21.	“Өч кыз” әкияте.	1 сәг.
22.	“Зөһрә кыз”әкияте.	1 сәг.
23.	Өйрәнгән әкиятләрне сәхнәләштерү.	1 сәг.
24.	Яраткан әкиятләре буенча китапчыклар төзү. Күмәк әкият язу , китапчык төзү,бизәү.	1 сәг.
25.	Легенда.Легенданың мәгънәсе,аларның төрләре,кулланылыш ешлыгы.Укучыларга ошаган легендалар.	1сәг.
26.	Халык арасында очраган легендаларны туплау.	1 сәг.
27.	Татар халык костюмы, татар милли бизәге үрнәкләре,чигү үрнәкләре.Татар халык киемендәге бизәкләр,аларның төрлелеге.Чигү үрнәкләренә игътибар итү,аларның нинди мотивлар икәнлеген төшендерү.	1сәг.
28.	Татар милли бизәге үрнәкләре.	1 сәг.

29.	Чигү үрнәкләре.	1 сәг.
30.	Баш киемнәре: калфак, түбәтәй.	1 сәг.
31.	Читек һәм аның бизәлеше.	1 сәг.
32.	Татар халык уеннары, аларның төрләре,кулланылыш даирәсе.Урамда һәм мәктәпнең спорт залында башкарыла торган уеннар.	1сәг.
33.	Өстәл уеннарыннан кул көрәше.	1 сәг
34.	Аркан тартыш уены.	1 сәг.